

ΜΑΡΙΑ ΜΑΛΚΟΓΙΑΝΝΗ

Ο JACQUES LACARRIÈRE ΚΑΙ ΤΟ ΚΥΠΡΙΑΚΟ*

Ο Jacques Lacarrière, διαπρεπής συγγραφέας του 20^{ου} αιώνα, θα παραμείνει στην ιστορία της γαλλικής λογοτεχνίας σαν ένας ταλαντούχος αναλυτής μιας εποχής, ένας κατεξοχήν προικισμένος εργάτης της λογοτεχνίας. Στο έργο του εισήγαγε τον πολιτισμό των λαών που αγάπησε και οι οποίοι θα πρέπει να παραμένουν φάροι των ανθρώπων μια και χάρισαν σοφία, φώτα, γνώση στην ανθρωπότητα.

Το *Ελληνικό καλοκαίρι*, το οποίο εκδόθηκε το 1975, τον καταξίωσε στη συνείδηση των χιλιάδων αναγνωστών του και όλα τα άλλα έργα του τον επέβαλαν στη γαλλική λογοτεχνία του 20^{ου} αιώνα.

Στη σημερινή ανακοίνωση θα αναφερθώ στη στράτευση του J. Lacarrière στον απελευθερωτικό αγώνα του Κυπριακού λαού και η στράτευση αυτή αρχίζει από το 1956 με τη δημοσίευση στο περιοδικό *ESPRIT* του άρθρου του με τίτλο *CHYPRE- Dernière colonie en Europe*. (ΚΥΠΡΟΣ-Τελευταία αποικία στην Ευρώπη). Την εποχή εκείνη, 1955-1956, το Κυπριακό έγινε πρόβλημα επιτακτικό και ζητούσε την οριστική και ασφαλή διευθέτησή του.

Η προσφορά του συγγραφέα συνεχίζεται με αναφορές στο έργο του *Το ελληνικό καλοκαίρι* με προσθήκη η οποία έγινε μετά την πρώτη του έκδοση, συγκεκριμένα με το κεφάλαιο το οποίο φέρει τον τίτλο *UN SÉJOUR A CHYPRE (ΜΙΑ ΔΙΑΜΟΝΗ ΣΤΗΝ ΚΥΠΡΟ)*.

Το ενδιαφέρον του για το Κυπριακό εκδηλώνεται με τη δημοσίευση στην εφημερίδα *Le Monde* της 13^{ης}/1/1980 άρθρου του με τίτλο *L'île mutilée (Η ακρωτηριασμένη νήσος)* και κλείνει με την έκδοση του σύντομου αλλά ποιητικού αφηγηματικού του έργου το οποίο τιτλοφορείται *NICOSIE ZONE MORTE* το οποίο εκδόθηκε στη γαλλική γλώσσα το έτος 2003 από τις εκδόσεις OLKOS. Στο βιβλίο αυτό, η ανάπτυξη της θεματικής πραγματοποιείται σε δώδεκα μικρά κεφάλαια τα οποία αποκαλούνται από το συγγραφέα «σταθμοί» (stations) και το

* Στον κ. Κοντό για τους αγώνες του υπέρ του κυπριακού Ελληνισμού.

καθένα φέρει έναν τίτλο αποκαλυπτικό του περιεχομένου του.

Σ'ένα απ'αυτά, ο J. Lacarrière υποστηρίζει ότι το «πεπρωμένο» έπαιξε και παίζει σημαντικό ρόλο στη συνείδηση των αρχαίων λαών και το πεπρωμένο της Κύπρου φαίνεται ότι έχει βάλει τη δική του σφραγίδα επάνω της. Γράφει συγκεκριμένα: «Ελέχθη και εγράφη στο πεπρωμένο της ότι δεν θα είναι ποτέ αυτόνομη ούτε ανεξάρτητη έτι σπανιότερον ενωμένη εφ όσον σε ιστορία 40 αιώνων γνώρισε όλους τους εισβολείς και αφάνταστους κατακτητές από τους Ασσύριους έως τους Αιγυπτίους, από τους Ρωμαίους έως τους Φράγκους, από τους Βενετούς έως τους Μαμελούκους και από τους Οθωμανούς έως τους Άγγλους χωρίς ποτέ παρ'όλα αυτά να σταματούν να μιλάνε εκεί την ελληνική γλώσσα!»¹.

Επανερχόμεθα στο άρθρο το οποίο δημοσιεύθηκε στο *ESPRIT* το 1956 με τίτλο *ΚΥΠΡΟΣ-Τελευταία αποικία στην Ευρώπη*. Είναι οκτασέλιδο και πυκνογραμμένο και εκδόθηκε την εποχή κατά την οποία οι σχέσεις μεταξύ Ελλάδας-Αγγλίας και Τουρκίας διέρχονταν ένα «κρίσιμο στάδιο» λόγω των εξεγέρσεων των Κυπρίων ενάντια στους σύγχρονους κατακτητές τους, τους Άγγλους.

Στο άρθρο αυτό αναλύονται με σαφήνεια και ακρίβεια οι διεκδικήσεις των Κυπρίων και το γεγονός ότι το νησί αυτό διατελούσε από το 1878 υπό την κηδεμονία των Άγγλων. Ο συγγραφέας πληροφορεί τους Γάλλους και γαλλόφωνους αναγνώστες του ότι οι Άγγλοι αγόρασαν το νησί από τους Τούρκους το 1878 για να το καταστήσουν προτεκτοράτο και όταν το 1914 η Τουρκία συντάχθηκε στον πόλεμο με τους Γερμανούς, οι Άγγλοι το προσάρτησαν στις αποικίες τους. Μέχρι τον Ιανουάριο του 1956, εποχή κατά την οποία ο Lacarrière συντάζει το άρθρο αυτό, η Κύπρος αποτελούσε μια βρετανική αποικία της οποίας ο πληθυσμός ανερχόταν σε 520.000, οι περισσότεροι από τους οποίους ήταν Έλληνες και ελάχιστοι Τούρκοι. Κατά τις εκτιμήσεις των ειδικών, το 80% των κατοίκων ήταν Έλληνες και το 18% Τούρκοι. «Οι Έλληνες, κατά τον J. Lacarrière, από τις πρώτες ημέρες της αγγλικής κυριαρχίας προέβαλαν επίμονα το αίτημα της αυτονομίας της νήσου και της Ένωσής τους με την Ελλάδα.» και στο συγκεκριμένο σημείο ο συγγραφέας διευκρινίζει εύστοχα για να μας διαφωτίσει: «Δεν πρόκειται, γράφει, για μια εδαφική διεκδίκηση της Ελλάδας επί της Κύπρου αλλά το αντίθετο: πρόκειται για τον πόθο των Κυπρίων να ενωθούν με την Ελλάδα»².

Ο συγγραφέας, ο οποίος το 1947 επισκέφθηκε την Ελλάδα και μελετούσε τις αρχαίες ελληνικές τραγωδίες και τον ελληνικό πολιτισμό από νέος, έσκυψε με σεβασμό στην Κυπριακή υπόθεση και επεδίωξε να την καταστήσει γνωστή στους Γάλλους και στους γαλλόφωνους αναγνώστες του. Με μεγάλη σαφήνεια εξηγεί το λόγο για τον οποίον οι Ελληνοκύπριοι ζητούσαν Ένωση και όχι μιάν απλήν αυτονομίαν, επειδή, όπως υπογραμμίζει, η Κύπρος είναι νησί Ελληνικό από άποψη

1. J. Lacarrière, *NICOSIE ZONE MORTE*, éd. OLKOS, 2003, pp. 45-46.

2. J. Lacarrière, *CHYPRE-Dernière colonie en Europe.*, *ESPRIT*, Janvier 1956, p. 126.

«εθνική» και «ιστορική». Από εθνική άποψη είναι ελληνική, διότι ο πληθυσμός της νήσου είναι κατά 80% ελληνικός, καθώς η γλώσσα στην οποία εκφράζονται είναι ελληνική εδώ και πολλούς αιώνες και διότι οι παραδόσεις του νησιού είναι ελληνικές από αρχαιότατων χρόνων.

Στο ίδιο οκτασέλιδο άρθρο J. LACARRIÈRE ΚΑΙ ΚΥΠΡΙΑΚΟ ο συγγραφέας αναπτύσσει τα επιχειρήματά του για να καταλήξει χαρακτηριστικά: «Είναι εξάλλου το ίδιο της ιστορίας αυτού του νησιού να επιθυμεί να γίνει ελληνική χωρίς να το καταφέρει. Πέρασε, κατά τη διάρκεια των αιώνων, από τα χέρια των Φράγκων, των Βενετών, των Τούρκων για να καταλήξει στους Άγγλους χωρίς ο λαός της να μπορεί να εκδηλώσει τη θέλησή του. Να γιατί είναι η Ένωση περισσότερο παρά η αυτονομία ο ουσιαστικός σκοπός των Κυπρίων. Αλλά επειδή αυτή η αυτονομία κατ'επανάληψη δεν τους έχει επιτραπεί, ενώ έχει παραχωρηθεί στους Βιρμανούς και τους Ινδούς παραδείγματος χάριν, σ'αυτήν έπρεπε να επιμείνουν. Η περίπτωση των Κυπρίων, υποστηρίζει ο J. Lacarrière στο κείμενό του, είναι ως εκ τούτου μοναδική, είναι ο μόνος ευρωπαϊκός λαός ο οποίος ζει το 1955 υπό αποικιακό καθεστώς παραβιάζοντας αρχές του χάρτη των Ηνωμένων Εθνών ιδιαίτερα των άρθρων 1 και 55 τα οποία καθορίζουν το δικαίωμα των λαών να διαθέτουν τους εαυτούς τους όπως θέλουν»³.

Ο συγγραφέας αναφέρεται επίσης στις φράσεις του Βρετανού βουλευτή Patrick Maitland ο οποίος κατά τη συνέντευξή του στην περιοδική έκδοση *Scotchman* της 15^{ης} Οκτωβρίου 1955 εξέφρασε την εξής γνώμη σχετικά με το Κυπριακό: «Οφείλουμε να μη χρησιμοποιούμε τους Κυπρίους ως Μάου-Μάου. Έχουν δίκαιο που είναι οργισμένοι όταν βλέπουν τη Νιγηρία, το Σουδάν και την Ουγκάντα να πορεύονται προς την πλήρη αυτονομία, ενώ αυτοί κληρονόμοι ενός πολιτισμού 3.000 ετών παραμένουν υπό τον αποικιακό ζυγό»⁴.

Ο J. Lacarrière ανατρέπει ακόμη σε αποσπάσματα απόψεις του Winston Churchill που διατυπώθηκαν το 1907, εποχή κατά την οποία ήταν υφυπουργός των Αποικιακών Υποθέσεων: «Βρίσκω, έγραψε ο Churchill, πολύ φυσικό ο Ελληνοκυπριακός λαός, ο οποίος είναι ελληνικής καταγωγής, να θεωρεί την ενσωμάτωσή του στη μητέρα πατρίδα σαν ένα ιδανικό το οποίο πρέπει να προσβείει με αγάπη και ενθουσιασμό»⁵.

Ο J. Lacarrière παραπέμπει και σε αποσπάσματα της ομιλίας του Sir Ramsay Mac Donal, πρωθυπουργού, ο οποίος στη διεθνή διάσκεψη της Βέρνης την 21^η Φεβρουαρίου 1919, υποστήριξε τα παρακάτω: «Το δικαίωμα κάθε έθνους να αποφασίζει για τη δική του τύχη και να διαλέγει το έθνος του οποίου θέλει να είναι μέρος θα επεκταθεί στον Κυπριακό λαό.» Ο Lacarrière επισημαίνει ότι κανέ-

3. *Ibid.*, p. 127.

4. *Ibid.*, p. 127.

5. J. Lacarrière, *CHYPRE-Dernière colonie en Europe.*, ESPRIT, Janvier 1956, p. 127. (Από το Υπόμνημα του Νομοθετικού Συμβουλίου, Οκτώβριος 1907.)

να μέτρο δεν ελήφθη εκ μέρους της Αγγλίας που να ακολουθήσει αυτή τη δήλωση. Απεναντίας, «...όταν ξέσπασε ο δεύτερος παγκόσμιος πόλεμος και η Αυτοκρατορία επιστράτευσε εθελοντές στην Κύπρο για να υπερασπίσει την Ανατολική Μεσόγειο, οι αφίσες της προπαγάνδας πρόβαλαν συνθήματα όπως: “Κύπριοι, πολεμήστε για την Ελλάδα και την ελευθερία!”»⁶.

Αμέσως μετά την κήρυξη του δεύτερου παγκοσμίου πολέμου, η βρετανική στάση έναντι των Κυπρίων σκλήρυνε.

Στο ίδιο πυκνογραμμένο άρθρο ο Jacques Lacarrière καταρρίπτει με επιμέλεια και σαφήνεια τα αγγλικά επιχειρήματα σύμφωνα με τα οποία «ο κυπριακός λαός ήταν απόλυτα ικανοποιημένος με την αγγλική παρουσία»⁷. Παρατίθενται αποτελέσματα του δημοψηφίσματος το οποίο οργανώθηκε στη νήσο στις 15/1/1950 από το συμβούλιο της Εθναρχίας παρά τις αντιθέσεις των Αγγλων τοποτηρητών. Τα αποτελέσματα αυτού του δημοψηφίσματος έδιναν το 96% των ψήφων υπέρ της Ένωσης με την Ελλάδα. Όσο για τα συναισθήματα του Κυπριακού πληθυσμού έναντι των Άγγλων, αυτά ήταν έκδηλα στις εξεγέρσεις του Κυπριακού λαού οι οποίες διέλυαν τις ανταπάτες των Άγγλων.

Ο Γάλλος φιλέλληνας δεν παραλείπει να αναφερθεί στη δυναμική παρουσία της Ορθόδοξης Εκκλησίας, η οποία εκδηλώθηκε αμέσως μετά την κατάληψη του Βυζαντίου από τους Τούρκους, και να επισημάνει ιδιαίτερα το γεγονός ότι η Ορθόδοξη Εκκλησία υπήρξε «η ψυχή» και «η εστία»⁸ της ελληνικής αντίστασης έναντι οποιασδήποτε ξένης απειλής. Δεν παραβλέπει επίσης ότι όλος ο ελληνόφωνος λαός συσπειρώθηκε γύρω από την Εκκλησία, μοναδικό καταφύγιο ενάντια στους μουσουλμάνους κατακτητές δεν αγνοεί ότι στη συγκεκριμένη περίπτωση ο Αρχιεπίσκοπος Μακάριος αναδείχθηκε ως αρχηγός της Εκκλησίας της Κύπρου και της αντίστασης του λαού στους δυνάστες του. Στο κείμενο υπογραμμίζεται το γεγονός ότι ο Μακάριος έγινε η ψυχή του ειρηνικού αγώνα του Κυπριακού λαού. Ο Μακάριος υπήρξε ο καθοδηγητής «της παθητικής αντίστασης» την οποία υιοθέτησε ο Κυπριακός λαός και αποδιοργάνωσε οριστικά κατ'αυτό τον τρόπο τη βρετανική διοίκηση και ανάγκασε τους Βρετανούς να λαμβάνουν υπόψη τους τις κυπριακές διεκδικήσεις.

Κατά τον Lacarrière, ο ένοπλος αγώνας της Ε.Ο.Κ.Α. δεν ήταν παρά η έκδηλη διαμαρτυρία του πληθυσμού της Κύπρου στα «ευεργετήματα»⁹ τα οποία πρόβαλε η αγγλική παρουσία. Ας σημειωθεί επίσης η αναφορά του στο γεγονός ότι αυτός ο αγώνας των Κυπρίων μετατράπηκε προοδευτικά σε ένοπλο αγώνα με θύματα τους Κύπριους αγωνιστές και θύτες τους Άγγλους κατακτητές.

Συνέλεξε στοιχεία σύμφωνα με τα οποία στις 17 Οκτωβρίου 1955, ο αριθ-

6. *Ibid.*, p. 127.

7. *Ibid.*, p. 128.

8. *Ibid.*, p. 129.

9. *Ibid.*, p. 131.

μός των Άγγλων στρατιωτών οι οποίοι εστάθμευαν στη Μεγαλόνησο ανέρχονταν σε 12.000 και η καταπίεση την οποία επέβαλαν στο νησί είχε επεκταθεί στους καθηγητές των σχολείων και τους Έλληνες μαθητές.

Ενώπιον του αδιεξόδου στο οποίο είχε περιέλθει η Αγγλία και για να αποφύγει τις ευθύνες της η τότε Αγγλική κυβέρνηση επεδίωξε τον Σεπτέμβριο του 1955 έναν περισπασμό, την Τριμελή Διάσκεψη του Λονδίνου με τη συμμετοχή της Ελλάδας και της Τουρκίας. Να με ποιο τρόπο η Τουρκία βρέθηκε εκ νέου αναμειγμένη στην υπόθεση της Κύπρου και το Κυπριακό μια Ελληνοτουρκική υπόθεση.

Η Βρετανία, γράφει ο Lacarrière, «η κύρια υπεύθυνη της εξελίξης και της κατάστασης πέτυχε να παίξει ένα ρόλο μεσολαβητή ενώ η Τουρκία δεν είχε κανένα λόγο να πεισθελθεί σ'αυτή τη διένεξη. Ήδη από το 1923 με τη συνθήκη της Λωζάνης είχε επισήμως και οριστικώς αποποιηθεί όλων των δικαιωμάτων της στο νησί»¹⁰.

Στο ίδιο άρθρο υποστηρίζει ότι η Τουρκία εκδήλωνε μικρό ενδιαφέρον για την Κύπρο ώστε, τα τελευταία χρόνια πριν τον πόλεμο, φρόντιζε για τον επαναπατρισμό των υπηκόων της και οι ανησυχίες της για την Τουρκική μειονότητα στο νησί έπρεπε να είχαν αρθεί μετά τις διαβεβαιώσεις της ελληνικής πλευράς για την προστασία της. Όμως η Τουρκία, μετά από την προφανή παρακίνηση του Λονδίνου, δήλωσε ότι, εάν η Αγγλία εγκαταλείψει τη νήσο, τότε η Τουρκία θα ζητήσει την επιστροφή της Κύπρου στη δική της κυριαρχία ως συνέχεια της Οθωμανικής κατάκτησης.

Έκτοτε το πρόβλημα επιδεινώθηκε και ο συγγραφέας έχει εκφράσει τη λύπη του για το ότι ο γαλλικός λαός δεν ενδιαφέρθηκε εγκαίρως για το Κυπριακό, ίσως, επειδή δεν είχε την κατάλληλη ενημέρωση. Στο ίδιο εκτενές άρθρο του τονίζεται ότι στη Γαλλία πολλοί διανοούμενοι διαμαρτύρονταν ενάντια στην αγγλική καταπίεση στην Κένυα και στη γαλλική καταπίεση στο Μαρόκο, κανένας όμως δεν είπε λέξη ενάντια στην αγγλική στάση στην Κύπρο· στην Ευρώπη, μόνον η Σοβιετική Ένωση, η Ισλανδία και η Γιουγκοσλαβία υπεραμύνθηκαν της Κύπρου και στα Ηνωμένα Έθνη μερικές κεντρικές επιτροπές συνδικάτων.

Η λεγόμενη βρετανική «επιδεξιότητα» δημιούργησε μια αληθινή τραγωδία και το συγκεκριμένο άρθρο καταλήγει στην ακόλουθη διαπίστωση: «δεν καταπνίγουμε επ'άπειρον τη φωνή ενός μικρού λαού ο οποίος επιμένει να απαιτεί νόμιμα την ελευθερία του»¹¹.

UN SÉJOUR A CHYPRE (ΜΙΑ ΔΙΑΜΟΝΗ ΣΤΗΝ ΚΥΠΡΟ) τιτλοφορείται το άρθρο το οποίο ο J. Lacarrière συντάξε στη γαλλική γλώσσα στις αρχές Νοεμβρίου 1979 και το οποίο ενσωματώνεται στην έκδοση του έργου του *Το ελλη-*

10. J. Lacarrière, *CHYPRE-Dernière colonie en Europe.*, ESPRIT, Janvier 1956, p. 132.

11. *Ibid.*, p. 133.

νικό καλοκαίρι* (*L'été grec*) στις μετά το 1979 εκδόσεις του. Ο συγγραφέας χαρακτηρίζει αυτό το ταξίδι του στην Ελλάδα ως «αποκαλυπτικό»¹² και «εποικοδομητικό»¹³, τη δε κατάσταση η οποία επικρατούσε στη Μεγαλόνησο ως «μια πραγματική τραγωδία»¹⁴.

Αυτό το δεύτερο κατά σειρά κείμενο του Lacarrière για το Κυπριακό αναφέρεται στο πραξικόπημα των Ελλήνων συνταγματάρχων εναντίον του Αρχιεπισκόπου Μακαρίου και τη στρατιωτική επέμβαση της Τουρκίας στη βόρεια Κύπρο την 20^η Ιουλίου 1974 με σκοπό τη δήθεν προστασία των Τουρκοκυπρίων οι οποίοι ζούσαν στο νησί.

Ο Lacarrière ισχυρίζεται ότι οι Τούρκοι βρήκαν ένα «πρόσχημα» για να επέμβουν στο νησί, στην πραγματικότητα εκπλήρωναν έναν παλιό τους πόθο να κατακτήσουν το νησί και να το προσαρτήσουν στην Τουρκία. Η επαίσχυντη αυτή επιχείρηση «ΑΤΤΙΑΑ» αποτελούσε σχέδιο το οποίο είχε τις ευλογίες της C.I.A.

Σκοπός αυτού του ταξιδιού του J. Lacarrière στην Κύπρο ήταν η επίσκεψή του στα στρατόπεδα των προσφύγων. Διερωτάται στο σύντομο αυτό αλλά περιεκτικό κεφάλαιο: «Πώς αλλιώς να εκφράσει κάποιος που αγαπά ένα έθνος την αγάπη του αυτή παρά με την εκδήλωση της συμπάθειάς του στις δυστυχίες του;»¹⁵.

Η αυθαίρετη και βίαιη κατάληψη του 40% της Μεγαλόνησου από τα τουρκικά στρατεύματα τα οποία αποβίβστηκαν εκεί την 20^η Ιουλίου 1974, οι χιλιάδες έποικοι οι οποίοι μεταφέρθηκαν εκεί από την Τουρκία, το ξεριζώμα των Ελληνοκυπρίων οι οποίοι κατοικούσαν εκεί εκφράζουν τις προφανείς προθέσεις των Τουρκικών κυβερνήσεων. Αναφέρεται στις εξής συνέπειες με τα παρακάτω στοιχεία: 200.000 πρόσφυγες μεταφέρθηκαν στη νότια Κύπρο· 5.000 σκοτώθηκαν σε διάστημα λίγων εβδομάδων· 6.000 αγνοούνται.

Πρώτος σταθμός του Jacques Lacarrière ήταν το Κολόσσι το οποίο επισκέφθηκε με τη σύζυγό του Σύλβια και την Ελληνοκύπρια Ελένη, υπάλληλο του Γραφείου Ενημέρωσης και Πληροφοριών. Διέσχισαν μέρος της Λευκωσίας Έρημα σπίτια, ένα παρατηρητήριο, όπου ανέμιζε και ανεμίζει η Τουρκική σημαία. Όλα τα αγκαθωτά συρματοπλέγματα, τα οχρώματα είναι τα εξογκώματα του ορατού καρκινώματος που επέφερε ο ΑΤΤΙΑΑΣ. Η διαχωριστική γραμμή ΑΤΤΙΑΑ, είναι κατά τον Lacarrière, «παράλογη» και «αυθαίρετη»¹⁶ περνά μέσα από σπίτια, μέσα από αμπέλια. Ο τουρκικός στρατός έμεινε στα σημεία όπου είχε

12. Jacques Lacarrière, *L'été grec*, éd. PLON, Terre humaine POCHE, 1975, p. 420. Το ελληνικό καλοκαίρι: Εκδόσεις ΧΑΤΖΗΝΙΚΟΛΗ.

13. *Ibid.*, p. 421.

14. *Ibid.*, p. 421.

15. Jacques Lacarrière, *L'été grec*, éd. PLON, Terre humaine POCHE, 1975, p. 421.

16. *Ibid.*, p. 422.

βρεθεί και τα οποία είχε καταλάβει πριν να λάβει διαταγή, από την απέναντι όχθη, για κατάπληξη του πυρός. «Αυτό τούτο το τοπίο, σημειώνει ο Lacarrière, υποφέρει από την κατακτητική μανία. Αυτό το ίδιο τοπίο έχει βιαστεί»¹⁷.

Το Κολόσσι βρίσκεται κοντά στη Λεμεσό, εκεί και οι καταυλισμοί χιλιάδων αστέγων. Ποιος να ενδιαφερθεί γι' αυτούς; Κανείς τα πρώτα πέντε χρόνια εκτός από την Κυπριακή νόμιμη κυβέρνηση, την Ελληνική και τη Γαλλική. Κανείς άλλος, ούτε καν τα μέλη του ΝΑΤΟ. Ο τότε Γενικός Γραμματέας του θεώρησε το θέμα το οποίο είχε δημιουργηθεί μετά την αποβίβαση στο νησί των τουρκικών στρατευμάτων και την κατάληψη της βόρειας πλευράς του ως μηδαμινό και δεν χρειάστηκε ούτε καν να διακόψει τις διακοπές του τον Ιούλιο του 1974 στο *Μαύρο Δάσος*. Χιλιάδες άστεγοι στο Κολόσσι της Κύπρου στοιβαγμένοι σε τέντες και σχολεία προκατασκευασμένα. Εκεί, μέσα στις λευκές τέντες, πλήθος ηλικιωμένων και απελτισμένων προσκυνούσαν τα εικονοστάσιά τους και μερικά λείψανα προγόνων τα οποία πρόλαβαν και ξέθαψαν βιαστικά πριν ξεκληριστούν από τα πάτρια εδάφη. Ήταν η πολύτιμη περιουσία την οποία μπόρεσαν να μεταφέρουν. Στο σημείο αυτό επιχειρείται παραλληλισμός με τον αγώνα της Κρήτης για την ελευθερία. Ο Lacarrière αναφέρεται στον «Κρητικό», έργο του Παντελή Πρεβελάκη, το οποίο είχε μεταφράσει ο διαπρεπής φιλέλληνας στη γαλλική γλώσσα. Στο βιβλίο αυτό, οι κυνηγημένοι από τους Τούρκους κατακτητές Κρητικοί μετέφεραν μαζί τους λίγο χώμα, μερικές εικόνες και λίγα οστά προγόνων, τρία υποκατάστατα της γης την οποία άφηναν, τρία σύμβολα αναγκαία για την επιβίωση των ξεριζωμένων και η ελπίδα τους, μια φλόγα μπροστά στα εικονίσματα.

Η περιήγηση κατά την 9^η Νοεμβρίου 1979 στο Σταυρό, προάστιο της Λευκωσίας, πραγματοποιήθηκε υπό συνθήκες καύσωνα και ο συγγραφέας συνέπασχε με τους πρόσφυγες οι οποίοι υπέφεραν στις λευκές τέντες. Καταγράφονται εικόνες από τα προκατασκευασμένα σχολεία με αναρτημένους χάρτες της Κύπρου και με φράσεις όπως: «Κουράγιο παιδιά μου η Λευτεριά θα ξανάρθει» και χειροτεχνήματα τα οποία απεικονίζουν λουλούδια μαραμμένα, κομμένα, πεταμένα εδώ κι εκεί. Οι εικόνες είναι συμβολικές και συγκινούν το συγγραφέα ο οποίος τις απαθανατίζει στο έργο του *Το ελληνικό καλοκαίρι* το οποίο και τον καταξίωσε.

Σ' αυτό το άρθρο το οποίο, όπως ήδη έχει λεχθεί, τιτλοφορείται *ΜΙΑ ΔΙΑΜΟΝΗ ΣΤΗΝ ΚΥΠΡΟ (UN SÉJOUR A CHYPRE)*, ο Lacarrière έχει καταλήξει ως εξής: «Ενάντια στη γενική αδιαφορία, ενάντια στις συνωμοσίες τις οποίες εξύφαναν ξένες ιμπεριαλιστικές δυνάμεις στην Ανατολική Μεσόγειο (σ' όποιο στρατόπεδο κι αν ανήκουν), απέναντι στην παρουσία ενός στρατού κατοχής εγκατεστημένου στο νησί το οποίο βίασε και ακρωτηρίασε, δεν έχω τίποτα, απολύτως τί-

17. *Ibid.*, p. 422.

ποτα, να πω τι τρελός που είμαι, δεν έχω τίποτα να παραθέσω παρά δύο φυλαχτά εύθραυστα και γελοία, δύο ελπίδες: ένα καντήλι στα εικονίσματα κι ένα παιδικό σχέδιο»¹⁸.

Το έτος 2003, εκδόθηκε από τις εκδόσεις OLKOS στη γαλλική γλώσσα ένα σύντομο και ποιητικό αφηγηματικό έργο του Jacques Lacarrière με θέμα το Κυπριακό ζήτημα και την κατάσταση η οποία επικρατεί στη λεγόμενη Πράσινη Γραμμή ή BUFFER ZONE ή ZONE MORTE και αποτελεί το τρίτο κατά σειρά κείμενο του Lacarrière για το Κυπριακό. Το *NICOSIE ZONE MORTE (ΛΕΥΚΩΣΙΑ ΝΕΚΡΗ ΖΩΝΗ)* αποτελείται από δώδεκα περιορισμένης έκτασης κεφάλαια τα οποία φέρουν τίτλους αποκαλυπτικούς του περιεχομένου τους και της κατάστασης η οποία επικρατεί εκεί σήμερα.

Η εισαγωγή του βιβλίου είναι του Pierre Blanc, συγγραφέα του βιβλίου, *La Déchirure chypriote, géopolitique d'une île divisée*, μέλος του Γαλλικού Ινστιτούτου Γεωπολιτικής του Πανεπιστημίου Paris VIII και με δεύτερη εισαγωγή του Lacarrière με τίτλο, *LA DÉCHIRURE (Ο ΧΩΡΙΣΜΟΣ)*.

Θα επιστήσω την προσοχή στον Pierre Blanc ο οποίος προλόγισε το βιβλίο και ο οποίος επισημαίνει ότι η συγκεκριμένη κατάσταση στην Κύπρο ή απλώς το Κυπριακό, όπως συνήθως το αποκαλούμε, ανάγκασε τον παλαιό Αμερικανό διαμεσολαβητή Richard Holbrooke να πει ότι αποτελούσε «την πιο μερδεμένη διένεξη στον κόσμο»¹⁹. Στον ίδιο πρόλογο διαβάζουμε ότι το τουρκικό πραξικόπημα της 20^{ης} Ιουλίου 1974 πραγματοποίησε «μιάν εθνική κάθαρση στο έδαφος της νήσου και έκτοτε η Τουρκία κατέχει το 40% της νήσου παραβιάζοντας τις αποφάσεις του Ο.Η.Ε.»²⁰.

«Από την εποχή εκείνη, επεσήμανε ο Holbrooke, οι Ελληνοκύπριοι οι οποίοι κατοικούν στο νότο και οι Τουρκοκύπριοι οι οποίοι κατοικούν στο βορρά είναι χωρισμένοι από ένα αδιαπέραστο κομμάτι γης το οποίο θεωρείται «no man's land» και τούτο καθιστά τη Λευκωσία τη μοναδική χωρισμένη πόλη της Ευρώπης. Το κομμάτι αυτό γης μάς παρουσιάζει ο Lacarrière το οποίο θα θυμίζει στις μελλοντικές γενεές ένα τραγικό χωρισμό ευτυχώς πρόσκαιρο.

Στην εισαγωγή του Lacarrière με τίτλο *Ο ΧΩΡΙΣΜΟΣ*, παρατίθεται μια φράση από το ποίημα του Γεωργίου Σεφέρη *Η Τσίχλα*: «Τα σπίτια που είχα μου τα πήραν» και παραπέμπει στην προσφυγιά, στον ξεριζωμό των Ελλήνων από τα σπίτια τους στη Μικρά Ασία, αλλά και στην προσφυγιά των Κυπρίων του βορείου τμήματος της Μεγαλονήσου.

Ο Lacarrière μάς υπενθυμίζει μιαν άλλη τραγωδία η οποία έπληξε τον Ελληνισμό το 1922 και συνεχίζει λέγοντας ότι «μέσα στις ελληνικές τραγωδίες κάθε

18. Jacques Lacarrière, *L'étré grec*, éd. PLON, Terre humaine POCHE, 1975, p. 425.

19. Jacques Lacarrière, *NICOSIE ZONE MORTE*, éd. OLKOS, 2003, p. 9.

20. *Ibid.*, p. 12.

ομαδική καταστροφή προκαλεί μια μακρά έρευνα η οποία φθάνει να θίξει συχνά τους θεούς για να αποδείξει τις αιτίες και να αναζητήσει την απαρχή του κακού.

Στην περίπτωση της Κύπρου είναι ανώφελο να ανατρέξει κάποιος τόσο πίσω και προσδιορίζει ως αρχή της τραγωδίας την 15^η Ιουλίου του 1974 όταν οι συνταγματάρχες της χούντας στην Αθήνα παρότρυναν πραξικόπημα εναντίον του Προέδρου της Κυπριακής Δημοκρατίας Αρχιεπισκόπου Μακαρίου και αυτό το πραξικόπημα προκάλεσε την Τουρκική εισβολή. Οι μάχες διήρκεσαν από την 17^η Ιουλίου μέχρι την 16^η Αυγούστου 1974 και επρόκειτο για έναν αδελφοκτόνο πόλεμο επειδή η Κύπρος συνιστούσε «ένα κράτος αλλά όχι ένα έθνος» κατά τον Αρχιεπίσκοπο Μακάριο. Το 18% του πληθυσμού, οι Τουρκοκύπριοι, απαιτούσαν μιαν ισότητα που δεν ανταποκρινόταν στην πραγματικότητα, ενώ οι Ελληνοκύπριοι θεωρούσαν ότι ήταν πολλά τα προνόμια των Τουρκοκυπρίων.

Την 16^η Αυγούστου του 1974, έληξαν οι μάχες και οι αντίπαλοι στρατοί έμειναν στα σημεία όπου είχαν προέλσει και εκεί δημιουργήθηκε η *Buffer Zone* ή *Νεκρή Ζώνη* ή *Πράσινη Γραμμή* η οποία χωρίζει ως τείχος τη Λευκωσία στα δύο όπως επίσης και το νησί. Ο Lacarrière μάς έδωσε λεπτομερείς πληροφορίες για το πλάτος της *Νεκρής Ζώνης* που εκτείνεται από τρία μέτρα έως ένα χιλιόμετρο και περνάει μέσα από δρόμους και δρομάκια. Μας πληροφορεί επίσης ότι εκατέρωθεν της Ζώνης είναι τα φυλάκια των δύο αντίπαλων στρατών και ενδιάμεσα τα στρατεύματα του Ο.Η.Ε. είναι επιφορτισμένα να επιβάλλουν την τάξη σε περίπτωση κατά την οποία οι αντίπαλοι τη διαταράσσουν. Γράφει συγκεκριμένα: «Αγριόχορτα, ερείπια, σιδερικά, στοιβές από μάζα, ένα αλσύλλιο από αγαύες σ'ένα αναστατωμένο από τις χειροβομβίδες και τις μάχες έδαφος»²¹. «Τα σπίτια αγριεύουν εύκολα όταν τα απογυμνώνεις»²², γράφει ο Σεφέρης στο ποίημα *Η Τσίχλα*. Από τη μιαν άκρη έως την άλλη της Ζώνης αυτής, ο Lacarrière είδε εκατοντάδες απογυμνωμένα σπίτια. Σπίτια πεθαμένα. «Άραγε τότε θα αναστηθούν;»²³, αναρωτιέται. Το σχολείο Άγιος Κασσιανός της Λευκωσίας έχει μεταβληθεί σε ερείπια μέσα σ'έναν αλλοτινό κήπο ο οποίος έχει καταλήξει ξερότοπος, «ένας θύλακας από ερείπια και σιωπή» και εκεί που υπήρξε η οδός Ερμού της παλαιάς πόλης αρχίζουν στις τυφλές προσόψεις να μεγαλώνουν βάτοι και κισσοί. Ο συγγραφέας διερωτάται «τι όνομα πρέπει να δώσει κάποιος σ'αυτούς τους κήπους που λόγγιασαν, σ'αυτό το ξεστράτισμα ορμητικών αγριόχορτων στους τοίχους, όπου παραληρούν οι ιβίσκοι καθώς ξεφύτρωσαν παντού»²⁴.

«Στη λεγόμενη *Νεκρή Ζώνη*, η φύση καταλαμβάνει ό,τι δικαιοῦτο, αλλά για ποια ακριβώς δικαιώματα πρόκειται; Το δικαίωμα να μπαζώσει για πάντα τις ρωγμές των αναμνήσεων, να σβήσει κάτω από ένα στρώμα λήθης το βιασμό

21. Jacques Lacarrière, *NICOSIE ZONE MORTE*, éd. OLKOS, 2003, p. 21.

22. *Ibid.*, p. 16.

23. *Ibid.*, p. 16.

24. *Ibid.*, p. 22.

ενός λαού και της ιστορίας»²⁵.

«Λίγο πιο μακριά ακριβώς μετά τις νεκρές προσόψεις θέρειψαν δένδρα, γράφει ο Lacarrière, μεγάλα δένδρα στο εσωτερικό των οικοδομημάτων. Ένα αληθινό αλσύλλιο κυριέψε όλη τη συνοικία»²⁶. Βλέποντας όλα αυτά τα δένδρα που σκιάζουν την καρδιά, το κέντρο το πιο ζωντανό της παλιάς πόλης, ο Lacarrière σκεπτόταν τι θα γινόταν εάν η πλατεία Concorde στο Παρίσι μεταμορφωνόταν σε Νεκρή Ζώνη. «Πόσο χρονικό διάστημα θα χρειαζόταν για να μετατραπεί το ξενοδοχείο Grillon σε λόγγο με βάλτους»²⁷.

Ανοιχτές πληγές, «ερείπια ορφανά», «προσόψεις φιμωμένες»²⁸ είναι αυτοί οι ξεσχισμένοι τοίχοι «ένα ορφανοτροφείο για φαντάσματα»²⁹. Αντικρίνοντας τα σύγχρονα ερείπια της Λευκωσίας, ο συγγραφέας τα παραλληλίζει με ό,τι έγινε στην Kamboul, στο Grozny ή στο Σεράγεβο, στα ερείπια της Jenine και της Γάζας και ασαφώς σ'αυτά της Χιροσίμα.

Όπως η Marguerite Duras έγραψε ένα ποιητικό θεατρικό έργο συγκινημένη από την κατεστραμμένη Χιροσίμα, ο Jacques Lacarrière συνέθεσε ένα σύντομο ποιητικό αφηγηματικό έργο για τη Λευκωσία, για τα ερείπια ενός τόπου τον οποίο αγάπησαν εκατομμύρια ανθρώπων. Τα ερείπια του θεάτρου του Κυρίου στην Κύπρο, ο βωμός της Αφροδίτης στην Πάφο, τα ερείπια των πύργων των Lousignan είναι ερείπια φημισμένα ενός μεγάλου πολιτισμού, όμως, ερείπια σαν αυτά τα οποία απονεκρώνουν τις ημέρες και το μέλλον μιας σύγχρονης ζωντανής πόλης δεν επιτρέπεται να υπάρχουν, κατά τον Lacarrière.

Τη θέα της Πράσινης Γραμμής ή Νεκρής Ζώνης της Λευκωσίας ο συγγραφέας την παραλληλίζει με την Πομπηία, στα κατεστραμμένα σπίτια της οποίας διακρίνει κάποιος ακόμη και σήμερα κάποια ονόματα ιδιοκτητών τους. Μεταξύ των ερειπωμένων σπιτιών της Λευκωσίας ο Lacarrière ξεχωρίζει το σπίτι της Άννας Κουπλή, μιας Ελληνοκύπριας, η οποία έμεινε εκεί μέχρι το θάνατό της σιτιζόμενη από τους στρατιώτες του Ο.Η.Ε.

Δέκα επτά χρόνια έμεινε μέσα στη Νεκρή Ζώνη «προδομένη», «αποκηρυγμένη» από την οικογένειά της η οποία δεν τη συγχωρούσε που έμεινε εκεί υπό την προστασία των Ηνωμένων Εθνών. Η Άννα Κουπλή δεν ήταν ούτε «προδότης» ούτε «ανάρτης», ήθελε απλώς και μόνον να γίνει ένα με το σπίτι της «προτιμώντας να πεθάνει εκεί μέσα παρά στην ανωνυμία ενός στρατοπέδου προσφύγων»³⁰.

Στην ίδια Ζώνη υπάρχουν σπίτια με πόρτες και παράθυρα σφραγισμένα

25. *Ibid.*, p. 22.

26. *Ibid.*, p. 22.

27. *Ibid.*, p. 22.

28. Jacques Lacarrière, *NICOSIE ZONE MORTE*, éd. OLKOS, 2003, p. 24.

29. *Ibid.*, p. 24.

30. *Ibid.*, p. 29.

με σανίδες, με λάμες, με σάκους άμμου ή τσιμεντόλιθους. Η οδός Ερμού είναι γεμάτη χορτάρια, δένδρα, αρουραίους, γάτες και κοράκια, ενώ ήταν η πιο ζωντανή και η πιο εμπορική οδός της πόλης. «Σ'αυτό προπάντων το σημείο, γράφει ο Lacarrière, έχουμε την εντύπωση ότι διασχίζουμε τους δρόμους μιας σύγχρονης Πομπηίας, όπου χρόνος, αιώνες, ερείπια, παρελθόν, παρόν συμπιέτουν»³¹. «Όταν σκεπτόμαστε ερείπια, πάντοτε σκεπτόμαστε ερείπια παλιά, μάρτυρες ενός περασμένου χρόνου, πηγές πομπωδών και ευλαβών σκέψεων, γράφει ο Lacarrière. Στην Πομπηία του Βεζουβίου, οι φωνές των κατοίκων τους οποίους άρπαξαν οι λάβες, οι εκκλήσεις των ετοιμοθάνατων οι οποίοι σκεπάστηκαν από στάχτες σάπασαν προ πολλού. Αλλά σ'αυτή τη σύγχρονη Πομπηία της Λευκωσίας, οι κραυγές, τα παράπονα, οι εκκλήσεις δεν σιωπούν ποτέ. Παραμένουν σαν τις φανταστικές προσόψεις δρόμων, σαν βοή φαντασμάτων την οποία ο άνεμος μεταφέρει και ενισχύει όταν, στο εσωτερικό των έρημων σαλονιών, των καταστραμμένων καφενείων, των ρημαγμένων καταστημάτων, σηκώνεται και στροβιλίζεται ο φανταστικός στρατός των φύλλων»³².

Ο Lacarrière πίστευε πως «τα ερείπια γενικώς δεν έχουν ανιχνεύσιμη ηλικία, αλλά σ'αυτή εδώ την περίπτωση δεν είναι έτσι τα πράγματα. Η πρόσφατη ιστορία είναι υπερβολικά ορατή, ώστε να διακρίνουμε το εγκαταλελειμμένο décor ενός κινηματογραφικού έργου το οποίο σταμάτησε απότομα»³³. «Σκεπτόμενος όλα αυτά, συνεχίζει ο Lacarrière, την παραβιασμένη πόλη, αυτή την αιωρούμενη επίλυση, όλες τις δολοπλοκίες οι οποίες εξυφαίνονται στους διαδρόμους των καγκελαριών, στους διαδρόμους του Ο.Η.Ε., διστάζω, έγραψε, μεταξύ του παρόντος θεάματος μιας ζώνης ερειπίων και θανάτου και του θεάματος μιας πόλης συμφιλιωμένης και ανοικοδομημένης. Προς το παρόν επικρατεί η σιωπή, η εγκατάλειψη, ο θάνατος ακόμη κρυμμένος λίγο-πολύ παντού υπό τη μορφή ναρκών, μέσα στα έρημα σπίτια και οικοπέδα τα οποία παρασύρουν και επιβάλλουν την παρουσία τους. Πίσω μου, γράφει ο Lacarrière, μερικά μέτρα πιο πέρα ένα φυλάκιο στην κορυφή του οποίου ξαγρυπνά μια τούρκικη σκοπιά. Ακριβώς απέναντι, στην πρόσοψη ενός καταστραμμένου σπιτιού, μια επιγραφή (προειδοποιεί)

NARKAI MA YIN MINES

Και ακριβώς λίγο πιο μακριά μια άλλη ξεφυτρώνει στην προθήκη ενός παλαιού καταστήματος

31. *Ibid.*, p. 33.

32. *Ibid.*, p. 33.

33. *Ibid.*, p. 36.

DANGER UNSAFE BUILDING

Και πάλι επανέρχονται άλλες σαν το leitmotiv κάποιου πένθιμου ορατορίου οι προειδοποιητικές πινακίδες όπως:

BUFFER ZONE-NEKRI ZONI

Από κάθε πλευρά της Buffer Zone φυλάκια διαδέχονται το ένα το άλλο, παρατηρήτρια ελληνικά και τουρκικά. Από την ελληνική πλευρά κληρωτοί αναλαμβάνουν υπηρεσία για δύο χρόνια στην Εθνική Κυπριακή Φρουρά και υπηρετούν με δωδεκάωρες σκοπιές.

Σε μερικά σημεία, ιδιαίτερα μέσα σ' αυτή τη Νεκρή Ζώνη, οι εχθρικές σκοπιές δεν απέχουν παρά μερικά μέτρα και δημιουργούνται συχνά εντάσεις μεταξύ τους, ανταλλαγές χειρονομιών ή λέξεων»³⁴.

Ποικίλα επεισόδια διανθίζουν το βιβλίο. Ο Lacarrière τα έμαθε από στρατιώτη του Ο.Η.Ε., ο οποίος τον συνόδευσε κατά την περιήγησή του στη Νεκρή Ζώνη. Ο συγγραφέας παρατηρεί ότι τα επεισόδια στη Νεκρή Ζώνη ή Πράσινη Γραμμή έχουν ίσως διανοηθεί από κάποιες διηγήσεις που ίσως δεν ανταποκρίνονται πλήρως στην αλήθεια. Γι' αυτό τον τρόπο δημιουργούνται οι μύθοι και ποιος απαιτεί από τον κάθε ξεναγό να είναι αυτόπτης μάρτυς αυτού που εξιστορεί; Ο συγγραφέας πίστευε πως ό,τι και αν συμβεί στο προσεχές ή απώτερο μέλλον σ' αυτή τη Νεκρή Ζώνη, τα όσα έχουν συμβεί ή θα συμβούν σ' αυτή θα παραμείνουν ένα σύνολο από αναμνήσεις και διηγήσεις οι οποίες μπορούν να συγκροτηθούν υπό τον τίτλο: «Τα διηγήματα της Νεκρής Ζώνης» και ο Lacarrière έκανε μια αρχή και εντάσσεται ο ίδιος στους πεζογράφους ποιητές οι οποίοι δεν θα πρέπει να λησμονηθούν. Ο ίδιος οικτρίζει στο βιβλίο του τους σωβινισμούς και τους εθνικισμούς οι οποίοι οδηγούν σε καταστάσεις αποτρόπαιης φρίκης και τονίζει ότι «η Κύπρος γνώρισε επί μακρόν το θαύμα της επιτυχημένης, της αρμονικής συμβίωσης μεταξύ των δύο διαφορετικών πολιτισμών»³⁵.

Εξάλλου η ιστορία αυτής της μεγαλονήσου είναι πολυσύνθετη και χωρίς προηγούμενο και αναφέρεται στους πολλαπλούς επιδρομείς και αφάνταστους κατακτητές της από τους Ασσυρίους μέχρι τους Αιγυπτίους, από τους Ρωμαίους έως τους Φράγκους, από τους Βενετούς έως τους Μαμελούκους, από τους Οθωμανούς έως τους Άγγλους, χωρίς ποτέ να παύσουν οι κάτοικοί της να μιλούν την ελληνική γλώσσα.

Ο συγγραφέας αναλογιζόταν όλα αυτά καθώς παρουσιάζεται στο κείμενό του να παρατηρεί την ερειπωμένη εκκλησία του Αγίου Ιακώβου. Πίσω της, σε κάποια απόσταση, υψώνονται οι δύο μιναρέδες οι οποίοι έχουν ενσωματωθεί στον παλαιό καθεδρικό ναό της Αγίας Σοφίας η οποία μετατράπηκε σε τζαμί, το

34. Jacques Lacarrière, *NICOSIE ZONE MORTE*, éd. OLKOS, 2003, pp. 36-38.

35. *Ibid.*, p. 45.

επονομαζόμενο Selim II. Ακριβώς απέναντι από τον Άγιο Ιάκωβο φυτρώνει μια ροδιά γεμάτη ρόδια και ο ελληνολάτρης συγγραφέας πήρε ένα μαζί του. Τα ρόδια, μας λέει, ήταν το φρούτο το οποίο προτιμούσε η Περσεφόνη, θεά του Κάτω Κόσμου. «Είμαι, γράφει ο Lacarrière, στη χώρα των νεκρών και προχωρώ με ένα ρόδι στο χέρι. Για να το μεταφέρω κι εγώ, όπως ο Ορφέας, στη χώρα των ζωντανών»³⁶.

Κωμικοτραγικές διηγήσεις υπάρχουν πολλές και φέρουν τίτλους αθώους και συνάμα αποκαλυπτικούς του ανθρώπινου παροξυσμού και της ειρωνείας της τύχης. Όλα εξιστορούν την καθημερινή ζωή στο συγκεκριμένο σημείο της νήσου. Πολλοί διανοούμενοι, συγγραφείς ή απλοί πολίτες δεν θα έδιναν ιδιαίτερη προσοχή σε όλα όσα αναφέρει ο Jacques Lacarrière, αλλά οι επιλογές ενός εκάστου είναι θέμα ευαισθησίας και ψυχοσύνθεσης. Πώς μπορείς να μη μιλήσεις για τα σαράντα ολοκαίνουρια Toyota, «ανίδεες μούμιες και παράλογες» που σαπίζουν στη Νεκρή Ζώνη τη λεγόμενη Πράσινη και τα οποία θα έπρεπε να έχουν πωληθεί πριν τον Αύγουστο του 1974; Καταστροφές ανθρώπινων ζωών και καταστροφές περιουσιών αντανακλούν τον παραλογισμό των ανθρώπων, την άκρατη μανία τους για κατακτήσεις και αθέμιτους επεκτατισμούς.

Το δωδέκατο και τελευταίο κεφάλαιο αφιερώνεται στο γαλλικό κολέγιο, το επονομαζόμενο Arthur Rimbaud, το οποίο βρίσκεται στην πόλη της Πάφου. Ο Lacarrière θυμάται ξεκάθαρες φωνές παιδιών τα οποία έπαιζαν στην αυλή κοντινού σχολείου.

Ερμηνεύοντας την ονομασία του γαλλικού σχολείου εξηγεί ότι ο Rimbaud έφθασε στην Κύπρο για να εργαστεί. Έμεινε λίγο καιρό μα το φάντασμά του ακολουθεί τον συγγραφέα μέχρι την ταράτσα απ'όπου μπορεί να δει κάποιος το κατεχόμενο μέρος της πόλης και τους δύο μινιάρδες της παλαιάς εκκλησίας της Αγίας Σοφίας. Απ'εκεί φθάνουν καθαρά οι θόρυβοι και η βοή, τα αντιμάμαλα και οι βροντές του ελληνικού τμήματος της Λευκωσίας. «Αυτοί οι θόρυβοι μας λένε, μας μουρμουρίζουν ή μας φωνάζουν ότι μόλις επιτέλους βγήκαμε από τη χώρα των φαντασμάτων»³⁷.

Σαν βοή τεράτων ακούγονταν θαρρείς οι φωνές των Τούρκων εισβολέων του προχθεσινού ΑΤΤΠΑ, του ΑΤΤΠΑ του καλοκαιριού του 1974 και οι απειλητικές κραυγές των θεριών του ξανάρχονται στο νου του συγγραφέα σαν εμβλητικό φρίκης ανείπωτης και μας το παραθέτει αυτούσιο:

- «Όσο η εκδίγιση κυλά στις φλέβες μου
- Όσο η καρδιά μου χτυπά για την Τουρκία
- Όσο το όνομα «Έλληνας» βρίσκεται στα λεξικά

36. Jacques Lacarrière, *NICOSIE ZONE MORTE*, éd. OLKOS, 2003, p. 47.

37. *Ibid.*, pp. 75-76.

- Μα τον Αλλάχ, το μίσος δεν θα με εγκαταλείψει
- Χίλια κεφάλια Ελλήνων δεν θα με αναγκάσουν να εξαφανίσω το μίσος μου
- Θα συνθλίψω με πέτρα τα κεφάλια 10.000 απ'αυτούς
- Θα ξεριζώσω τα δόντια 20.000
- Θα πετάξω τα σώματα 30.000 απ'αυτούς
- Μα τον Αλλάχ, το μίσος δεν θα με εγκαταλείψει»³⁸.

Το απόσπασμα αυτό των σημερινών Ούνων του σύγχρονου ΑΤΠΛΑ πα-
ρατίθεται στο βιβλίο του Lacarrière.

«Αραγε που βρίσκονται οι χιλιάδες αγνοούμενοι οι οποίοι αναφέρονται
στους καταλόγους των Ελληνοκυπρίων;», αναρωτιέται.

Γνωρίζοντας ως Έλληνες την τακτική του παιδομαζώματος την οποία ε-
φάρμοζαν επί αιώνες οι Τουρκικές ηγεσίες πριν την Απελευθέρωση, διερωτώμεθα
σε ποια μπουντρούμια τους είχαν ή τους έχουν κλεισμένους, σε ποιες φυλακές
τους ξεπάτωσαν για να εκδικηθούν το γεγονός ότι δεν μπορούν να κατακτήσουν
ούτε την Κύπρο ούτε τη Μεσόγειο;

Ο Jacques Lacarrière μιλάει με έκπληξη για το τόσο μίσος και την τόση
βαρβαρότητα των σύγχρονων Ούνων μια και είναι γνωστή «η ευγένεια», «η κα-
λοσύνη», «ο φιλειρηνισμός» του τουρκικού λαού. Φιλειρηνισμός υπάρχει μέσα
στα τόσα εκατομμύρια τα οποία έχει συσσωρεύσει στην Ανατολία ο άκρατος ε-
πεκτατισμός τους, αλλά είναι τόσοι πολλοί εκείνοι που θυμούνται με συγκίνηση
τον επεκτατισμό της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας, ώστε ακόμη και οι πολλοί φι-
λειρηνιστές πνίγονται μέσα στο πλήθος των πολεμοχαρών και αιμοβόρων.

Η Νεκρή Ζώνη την οποία δημιούργησαν οι Τούρκοι εισβολείς του 1974
επεκτείνεται πέρα από την πόλη της Λευκωσίας και διασχίζει ολόκληρη τη νήσο
από την ακτή της Μόρφου στα δυτικά και δεν έχει παρά ένα όνομα που της ται-
ριάζει: *Γραμμή Ατίλα*.

Το βιβλίο αυτό του σημαντικού Γάλλου συγγραφέα και ανθρωπιστή θα
θυμίζει την τραγική ιστορία της Κύπρου και προπάντων θα θυμίζει το παράλογο
το οποίο συμβαίνει σ'αυτή.

Ο συγγραφέας επέστρεψε στη Γαλλία μ'ένα βότσαλο στο χέρι το οποίο μά-
ζεψε από τη θάλασσα της Κύπρου, εκεί όπου γεννήθηκε η Αφροδίτη, στο σημείο
το λεγόμενο «Petra του Ρομίου» και με το ρόδι το οποίο έκοψε από μια ροδιά η
οποία επιβίωσε στη Νεκρή Ζώνη απέναντι από την εκκλησία του Αγίου Ιακώβου
και σε πείσμα της νέκρας που την περιέβαλε επέστρεψε μ'ένα παιδικό σχέδιο το
οποίο του προσέφερε ένα παιδί από τον καταυλισμό των προσφύγων και με
πολλές αναμνήσεις και όλα αυτά αποτελούσαν τους «κυπριακούς θησαυρούς του

38. Jacques Lacarrière, *NICOSIE ZONE MORTE*, éd. OLKOS, 2003, p. 89.

προσωπικού του εικονοστασίου!»³⁹ όπου καταθέτει τη θλίψη του για τις καταστροφές του ΑΤΤΙΛΑ και την προσευχή του για δίκαιη και ειρηνική επίλυση του Κυπριακού.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- i/ Jacques Lacarrière, *CHYPRE-Dernière colonie en Europe.*, ESPRIT, Janvier 1956.
- ii/ Jacques Lacarrière, *L'été grec*, éd. PLON, Terre humaine POCHE, 1975.
- iii/ Jacques Lacarrière, *L'île mutilée (Η ακρωτηριασμένη νήσος)*, LE MONDE, 13/1/1980.
- iv/ Jacques Lacarrière, *NICOSIE ZONE MORTE*, éd. OLKOS, 2003.

39. *Ibid.*, p. 79.